

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. birželio 3 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Artūro Driuko (pranešėjas) ir Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Eturas“ akcininko ir direktoriaus P. J. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo „KRIS Reisen GmbH & Co. KG“ pareiškimą atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Eturas“ dėl bankroto bylos iškelimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių teismo nutarčių dėl nemokumo bylos iškelimo apskundimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas „KRIS Reisen GmbH & Co. KG“ kreipėsi į teismą, prašydamas iškelti UAB „Eturas“ bankroto bylą.
3. Pareiškime pareiškėjas nurodė, kad Vilniaus apygardos teismas 2018 m. spalio 23 d. preliminarium sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-4971-653/2018](#) jo pateiktą ieškinį tenkino ir iš atsakovės priteisė 152 276,46 Eur skolą, 12 198,77 Eur palikanų 8 proc. dydžio metinių palikanų už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2018 m. spalio 19 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo bei 3109 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Atsakovė prieštaravimų dėl preliminarus sprendimo nepareiškė, 2018 m. lapkričio 13 d. šis teismo sprendimas įsiteisėjo, tačiau atsakovė skolos pagal įsiteisėjusį teismo sprendimą nepadengė.

II. Pimosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. balandžio 16 d. nutartimi išklė UAB „Eturas“ bankroto bylą, įmonės nemokumo administratoriumi paskyrė mažąją bendriją „Bankroto paslaugos“.
5. Pimosios instancijos teismas pažymėjo, kad priežastys, dėl kurių atsakovės turinė padėtis pablogėjo, nėra esminės sprendžiant bankroto bylos iškelimo klausimą. Šiuo atveju svarbu nustatyti, ar įmonė yra gyvybinga bei pajėgi vykdyti veiklą ir savo finansinius įsipareigojimus kreditoriams.
6. Pimosios instancijos teismas, įvertinęs bylos duomenis, nusprendė, jog atsakovė turi pastovaus ir ilgalaikio pobūdžio finansinių sunkumų, apdraustųjų darbuotojų įmonėje nėra, jos skolos kreditoriams, įskaitant valstybės biudžetą, nedengiamos, nepateikta įrodymų, pagrindžiančių aplinkybes, jog veiklą bendrovė vykdo ir turi pakankamai likvidaus turto, iš kurio gali būti patenkinti kreditorių finansiniai reikalavimai. Šiuo atveju nebuvo pagrindo teigti, jog atsakovė yra gyvybinga, – duomenų apie vykdomą tikrą komercinę veiklą, leidžiančią įvykdyti prievolės ateičiai, nebuvo nustatyta, todėl buvo nuspręsta UAB „Eturas“ kelti bankroto bylą (Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 21 straipsnio 2 dalis, 2 straipsnio 7 dalis).
7. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs atsakovės UAB „Eturas“ atskirąjį skundą, 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2020 m. balandžio 16 d. nutartį paliko nepakeistą.
8. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad atsakovės bankroto bylos iškelimo stadijoje pakanka duomenų teigti, jog pareiškėjas yra atsakovės kreditorius, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nagrinėjo pareiškėjo pareiškimą dėl bankroto bylos atsakovei iškelimo. Iš bylos duomenų buvo matyti, kad pareiškėjo reikalavimo teisė į atsakovę kildinama iš 2015 m. rugpjūčio 1 d. paslaugų sutarties, pagal kurią paslaugų apmokėjimo terminas yra suėjęs. UAB „Eturas“ neneigė paslaugų sutarties sudarymo ar paslaugų teikimo fakto bei neteikė pagrįstų argumentų ir įrodymų, kad nėra skolinga pareiškėjui, taip pat neginčijo, kad prievolės įvykdymo terminas yra suėjęs. JANĮ 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, jog nemokumo procesą inicijuoti turi teisę kreditorius, kuriam prievolės įvykdymo terminas yra suėjęs, todėl negalima teigti, kad atsakovė nėra skolinga pareiškėjui ir jis neturėjo teisės inicijuoti atsakovės bankroto bylos iškelimo. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai priėmė pareiškėjo, kaip kreditoriaus, pareiškimą dėl bankroto bylos atsakovei iškelimo.
9. Pažymėjo, jog, sprendžiant juridinio asmens (nemokumo) klausimą ir vertinant jo turimo turto santykį su pradelstais įsipareigojimais, ginčijami tokio asmens įsipareigojimai paprastai nėra įskaičiuojami į bendrą jo pradelstų įsipareigojimų sumą, tačiau ši taisyklė negali būti suabsoliutinama ir teismo taikoma visiškai neatsižvelgiant į teisminių ginčų dėl kreditorių reikalavimų pobūdį bei atsiradimo aplinkybes (Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e2-515-823/2018](#)). UAB „Eturas“ Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. eA2-3136-779/2020](#) iš esmės susidariusią skolą pripažino ir jos neginčijo, kvestionuodama procedūrinius jurisdikcijos nustatymo klausimus, tačiau pačios skolos egzistavimą paneigė pagrįstų argumentų nepateikė. Tuo tarpu pareiškėjas apeliacinės instancijos teismui pateikė detalų savo išrašytų sąskaitų ir atsakovės atliktų mokėjimų analizę, patvirtinančią visos 152 276,46 Eur skolos egzistavimą ir 12 198,77 Eur priskačiuotas palikanas nuo laiku negažintos skolos sumos. Apeliacinės instancijos teismas taip pat sutiko su pareiškėjo argumentais, kad ginčo, nagrinėjamo Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. eA2-3136-779/2020, baigtis nepaneigė atsakovės skolos pareiškėjui egzistavimo, jei apeliacinės instancijos teismas paliktų šią nutartį nepakeistą, ieškiny s būtų paliktas nenagrinėtas. Iš civilinėje byloje [Nr. eA2-3136-779/2020](#) nagrinėjamo ginčo pobūdžio buvo matyti, kad ginčas tarp pareiškėjo ir atsakovės vyksta dėl teisingumo, o ne dėl pačios skolos. Todėl teismas nusprendė, jog 164 476,23 Eur (152 276,46 + 12 198,77) atsakovės skola pareiškėjui turi būti įskaityta į bendrą atsakovės pradelstų įsipareigojimų masę.
10. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad nors UAB „Eturas“ teigia, jog ji yra gyvybinga įmonė, įmonės veikla pasunkėjo dėl ilgalaikių teisminių procesų ir areštuotųjų sąskaitų, tačiau vien šios nurodomos aplinkybės – priežastys, dėl kurių UAB „Eturas“ veikla pasunkėjo, ar atitinkamų teisminių procesų galima baigtis bei vykdomos veiklos specifiskumas nesudaro pagrindo konstatuoti, kad atsakovė yra moki ir ji nėra pagrindo kelti bankroto bylą.
11. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nevykdydama veiklos atsakovė patiria tik nuostolius ir nėra pateikiama pakankamų duomenų apie perspektyvas atkurti veiklos vykdymą bei stabilizuoti padėtį, be to, atsakovė sistemaiškai nevykdo savo įsipareigojimų kreditoriams ir neturi turto, kuris gali būti panaudotas ir būtų pakankamas kreditorių finansiniams reikalavimams patenkinti, skolų išieškojimo galimybė iš vykdančių veiklą debitorių mažai tikėtina, įmonė darbuotojų neturi, veiklos nevykdo. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog byloje nustatytos aplinkybės ir jas patvirtinantys įrodymai nekelia abejonių dėl atsakovės nemokumo ir negalėjimo laiku vykdyti turėtų prievolių.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

12. Atsakovės UAB „Eturas“ akcininkas ir direktorius P. J. kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2020 m. balandžio 16 d. nutartį bei klausimą išspręsti iš esmės – atmesti pareiškėjo pareiškimą dėl bankroto bylos UAB „Eturas“ iškelimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 12.1. Teismų procesiniuose sprendimuose pateikti išaiškinimai prieštarauja Lietuvos apeliacinio teismo praktikai, suformuotai 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2-1400-450/2020. Lietuvos apeliacinis teismas iki tol laikėsi pozicijos, kad kai skolininkas, sprendžiant dėl bankroto bylos iškelimo, ginčija kreditoriaus reikalavimo sumą, ši skola neįskaičiuojama į bendrą pradelstų įsipareigojimų masę (pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. sausio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2-502/2013](#); 2014 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2-301/2014](#)). Tačiau šiuo atveju, net ir UAB „Eturas“ ginčijant pareiškėjo reikalavimo teisę, pareiškėjo tariamo reikalavimo suma buvo įtraukta į pradelstų skolų sumą. Kitų kreditorių, kurie prašytų teismo iškelti bankroto bylą UAB „Eturas“, nėra.
 - 12.2. Pareiškėjas reikalavimo teisę į UAB „Eturas“ įgijo Vilniaus apygardos teismo 2018 m. spalio 23 d. preliminarium sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-4971-653/2018. Remdamasis šiuo sprendimu, pareiškėjas 2020 m. kovo 20 d. pateikė pareiškimą dėl UAB „Eturas“ bankroto bylos iškelimo. UAB „Eturas“, sužinojusi apie pareiškėjo nepagrįstai įgytą reikalavimo teisę ir su ja nesutikdama, 2020 m. balandžio 23 d. pateikė prašymą dėl proceso atnaujinimo byloje. Šis prašymas Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 25 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. eA2-3136-779/2020](#) buvo tenkintas, o procesas atnaujintas. Prašyme dėl proceso atnaujinimo nėra nurodyta, jog UAB „Eturas“ prašė iškelti skolą nenagrinėtą, nekeliama netinkamo teisingumo klausimas ir pan. UAB „Eturas“ argumentų ir įrodymų pagrindu, susijusių su tariamos pareiškėjo reikalavimo teisės nebuvimu, nepagrįstumu, ir buvo atnaujintas bylos nagrinėjimas. UAB „Eturas“ prašymą palikti pareiškėjo ieškinį nenagrinėtą dėl netinkamo teisingumo pateikė tik pirmojo žodinio teismo posėdžio metu byloje dėl proceso atnaujinimo. Taigi šios aplinkybės prieštarauja apeliacinės instancijos teismo padarytomis išvadoms. Šios aplinkybės liudija, jog UAB „Eturas“ ginčijant pareiškėjo reikalavimo teisę, pareiškėjas nėra tinkamas kreditorius, galintis inicijuoti bankroto bylos iškelimą UAB „Eturas“.
 - 12.3. Apeliacinės instancijos teismo nepagrįstai nurodoma, kad UAB „Eturas“ neginčija pareiškėjo reikalavimo teisės. UAB „Eturas“ 2020 m. rugpjūčio 24 d. atsiliepime į pareiškėjo rašytinius paaikškinimus buvo nurodyta, kad ji kategoriškai nesutinka su tuo, jog atsakovės turi kokią nors reikalavimo teisę į UAB „Eturas“.
 - 12.4. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino, taikė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir [CPK](#)) 12, 17 straipsnius. Pareiškėjas tik po antrojo bylos nagrinėjimo atidėjimo apeliacinės instancijos teisme pateikė savo tariamą reikalavimo teisę pagrindžiančius įrodymus, šios apeliacinės instancijos teismas priėmė. Tačiau UAB „Eturas“ 2020 m. birželio 12 d. kartu su prašymu dėl civilinės bylos Nr. e2-1022-450/2020 nutraukimo ir (arba) sustabdymo pateikti atnaujintas UAB „Eturas“ 2020 m. balansas, 2020 m. pelno (nuostolių) ataskaita teismo nebuvo vertinami, jais nesiremama, o analizuojami neaktualūs UAB „Eturas“ finansiniai dokumentai ir tokių dokumentų pagrindu buvo daromos išvados apie UAB „Eturas“ nemokumą.
 - 12.5. UAB „Eturas“ yra išimtinai paslaugas teikianti įmonė, kuri nekuria materialaus produkto, todėl negali turėti materialaus turto, įtraukto į buhalterinę apskaitą. Tačiau UAB „Eturas“ deda pastangas inicijuojant teisminius procesus, susijusius su padarytos žalos atlyginimu įmonei. Taigi UAB „Eturas“ neatitinka JANĮ nurodytų pagrindų iškelti bankroto bylą.
13. Pareiškėjas „KRIS Reisen GmbH & Co. KG“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
 - 13.1. Atsakovės argumentai, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo teismų formuojamos praktikos, sprendžiamas dėl pareiškėjo teisės inicijuoti atsakovės nemokumo procesą, nepagrįsti. Pareiškėjas laikytinas JANĮ 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytu subjektu, turinčiu teisę inicijuoti skolininko nemokumo procesą. Šiuo atveju nėra nurodyta, kad faktas apie suėjusį prievolės įvykdymo terminą gali būti grindžiamas šimtinais tik įsiteisėjusių teismo priimtų procesinių sprendimų.
 - 13.2. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog pareiškėjo reikalavimo teisė į atsakovę kildinama iš 2015 m. rugpjūčio 1 d. paslaugų sutarties, pagal kurią paslaugų apmokėjimo terminas yra suėjęs.

- 13.3. Teismai neturėjo pagrindo abejoti atsakovės nemokumu, kurį patvirtina bankroto byloje surinktų įrodymų visuma. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pasisakė ir dėl atsakovės argumentų apie jos veiklos tęstinumą. Priežastys, dėl kurių atsakovės turinė padėtis pablogėjo, nėra esminės sprendžiant bankroto bylos iškelimo klausimą.
- 13.4. Iki 2020 m. sausio 1 d. galiojusio Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 10 straipsnio 8 dalyje buvo įtvirtintas imperatyvus draudimas kasacine tvarka skųsti nutartį, kuria įmonei iškelta bankroto byla. Nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojęs JANĮ tokio draudimo eksplisitiškai nenustatė, tačiau tai laikytina įstatymo spraga. ĮBĮ pakeistas sujungiant du institutus (bankroto ir restruktūrizavimo) į vieną, tačiau pati institucijų esmė nėra pasikeitusi. Viešojo intereso apsauga bankroto bylose reikalauja, kad kuo greičiau būtų patenkinta bent dalis kreditorių reikalavimų. Galimybės skųsti apeliacinės instancijos teismo nutartį, kuria iškelta bankroto byla, suteikimas prieštarauja minėtam tikslui.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl galimybės kasacine tvarka skųsti teismo nutartį dėl nemokumo bylos iškelimo

14. JANĮ 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog bankroto byla keliama, jeigu juridinis asmuo yra nemokus ir jam nėra keliama restruktūrizavimo byla.
15. Pagal JANĮ 25 straipsnio 1 dalį nutartis dėl nemokumo bylos iškelimo gali būti skundžiama Lietuvos apeliaciniam teismui.
16. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog JANĮ 25 straipsnio 1 dalyje yra nurodytas vienas konkretus teismas, kuriam gali būti skundžiama nutartis dėl nemokumo bylos iškelimo, – Lietuvos apeliacinis teismas, taip pat kad nuo bendrųjų civilinio proceso taisyklių skiriasi skundų dėl teismo nutarties nemokumo bylos iškelimo klausimu nagrinėjimo galima baigtis, reiškianti, kad teismo nutartį iškelti nemokumo bylą visais atvejais yra įgaliojimas priimti tik pirmosios, o ne apeliacinės, instancijos teismas (JANĮ 25 straipsnio 3 dalis). Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į tai, kad išimtis nustatančios specialiosios teisės normos negali būti aiškinamos plečiamai, nusprendė, kad nutarčių dėl nemokumo bylos iškelimo apskundimo procesinė tvarka JANĮ 25 straipsnyje yra reglamentuota išsamiai ir kad joks kitas teismas, įskaitant ir Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, pagal įstatymą nėra kompetentingas nagrinėti skundus dėl teismo nutarčių iškelti nemokumo bylą. Todėl kasacija dėl tokių nutarčių yra negalima net ir nesant įstatyme expressis verbis (tiesiogiai) įtvirtinto kasacijos draudimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-211-823/2021](#), 31 punktą).
17. Atsižvelgiant į šiuos kasacinio teismo pateiktus išaiškinimus sprendžiant, jog nagrinėjami atveju kasacinį skundą turėjo būti atsisakyta priimti kaip paduotą dėl teismo nutarties, pagal įstatymą negalincios būti kasacijos objektu. Šiai aplinkybei paaiškėjus bylos nagrinėjimo metu, kasacinis procesas nutrauktinas ([CPK 356 straipsnio](#) 6 dalis).
18. Konstatavusi kasacijos nagrinėjamoje byloje negalimumą, teisėjų kolegija dėl kasacinio skundo argumentų, kuriais ginčijamas skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties teisėtumas, nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

19. Proceso šalys neprašė atlyginti kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų, todėl jų atlyginimo klausimas nekyla.
20. Išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas nepatyrė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 356 straipsnio 6 dalimi ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Kasacinį procesą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutarties nutraukti.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublienė

Driukas

Sagatys